

Cele krótko i długookresowe, obejmujące również perspektywę poza rok 2020, według podziału na obszary interwencji przedstawiają się następująco w obszarze ŚRODOWISKO:

- poprawa ochrony powietrza atmosferycznego oraz wzrost bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców, ograniczanie emisji zanieczyszczeń, minimalizacja degradacji i zagrożeń środowiska,
- tworzenie warunków do inwestowania w odnawialne źródła energii,
- postępująca gazyfikacja gminy,
- rozbudowa sieci zbiorczego systemu odbioru ścieków sanitarnych; budowa indywidualnych systemów odbioru ścieków sanitarnych w zabudowie rozproszonej poza ustalonymi zlewniami zbiorczych systemów odprowadzania ścieków sanitarnych.

5 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH INTERWENCJI WRAZ ZE WSKAZANIEM ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Priorytetem i nadrzędnym celem władz Gminy Kaźmierz jest zapewnienie mieszkańcom wysokiej jakości życia w zdrowym środowisku oraz przyjaznym i bezpiecznym otoczeniu. Przedmiotem szczególnej troski władz gminy są walory zasobów przyrodniczych oraz znajdujące się na terenie gminy akweny wodne. Drogą do osiągnięcia powyższego celu jest realizacja strategii zrównoważonego rozwoju gminy Kaźmierz, która zakłada trwały rozwój gminy z jednoczesnym systematycznym ograniczaniem presji na środowisko przyrodnicze.

Dokonując analizy stanu środowiska Gminy Kaźmierz uwzględniając obowiązujące przepisy prawa i nowe wymagania prawne wybrano najważniejsze zagadnienia, których rozwiązanie przyczyni się do poprawy obecnego stanu środowiska. Wyznaczone cele i zadania odnoszą się do różnych dziedzin środowiska i zgodnie z „Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” (2015) i zostały przedstawione w podziale na następujące obszary interwencji:

- ochrona klimatu i jakości powietrza
- zagrożenia hałasem
- pola elektromagnetyczne
- gospodarowanie wodami
- gospodarka wodno – ściekowa
- zasoby geologiczne
- gleby
- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
- zasoby przyrodnicze
- zagrożenia poważnymi awariami.

Omówione w Programie cele i działania będą przyczyniać się do utrzymania i zachowania stanu środowiska oraz do stopniowej poprawy jego poszczególnych komponentów. Możliwości inwestycyjne zależą od stanu budżetu poszczególnych beneficjentów oraz od wsparcia zewnętrznego inwestycji poprawiających stan środowiska.

**Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kaźmierz
na lata 2017 – 2020 z perspektywą do 2024 r.**

Tabela 19. Cele, kierunki interwencji i zadania przewidziane do realizacji w poszczególnych obszarach interwencji

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka	
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza przez ograniczenie niskiej emisji	Zmniejszenie energochłonności budynków będących w zasobach gminy poprzez ich termomodernizację oraz zmiana systemu ogrzewania na system bardziej efektywny ekologicznie i energetycznie	Termomodernizacja budynków będących własnością Gminy Kaźmierz	Gmina Kaźmierz	Nieotrzymanie dofinansowania ze środków zewnętrznych	
			Modernizacja sieci ogrzewania CO kotłowni osiedlowej w Kaźmierzu ul. Prusa	Gmina Kaźmierz		
	Kształtowanie postawy proekologicznej mieszkańców gminy	Kształtowanie postawy proekologicznej mieszkańców gminy	Modernizacja kotłowni w Szkole Podstawowej w Kaźmierzu	Gmina Kaźmierz / Szkoła Podstawowa w Kaźmierzu		
			Edukacja i promocja działań Gminy w zakresie gospodarki niskoemisyjnej	Gmina Kaźmierz / placówki oświatowe na terenie Gminy	Przyzwyczajenie mieszkańców do tradycyjnych systemów grzewczych	
	Poprawa jakości powietrza oraz obniżenie poziomu substancji szkodliwych w powietrzu	Zintensyfikowanie ruchu rowerowego	Budowa z masy bitumicznej pieszo - jezdni (ok. 280 mb) przy ul. Szamotulskiej	Gmina Kaźmierz		
			Budowa ciągu pieszo – rowerowego do Radzyn (ok. 350 mb)	Gmina Kaźmierz		
	Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii		Wymiana nawierzchni ulic z gruntowej na bitumiczną	Przebudowa ul. Sienkiewicza w Kaźmierzu	Gmina Kaźmierz	
			Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powstających w procesie spalania węgla	Gazyfikacja terenu Gminy	G. EN. GAZ ENERGIA Sp. z o.o.	Brak technicznych możliwości na wykonanie instalacji, czynnik ekonomiczny budowy sieci
	Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii		Kształtowanie postawy proekologicznej mieszkańców gminy w zakresie oszczędności energii i stosowania odnawialnych źródeł energii	Montaż pomp ciepła, instalacji fotowoltaicznych, solarnych na budynkach mieszkalnych	Właściciele nieruchomości	Nieotrzymanie dofinansowania ze środków zewnętrznych
				Promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Prywatni inwestorzy, organizacje pozarządowe	Przyzwyczajenie mieszkańców do tradycyjnych systemów grzewczych

**Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kaźmierz
na lata 2017 – 2020 z perspektywą do 2024 r.**

Zagrożenie hałasem	Zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego dla mieszkańców gminy Kaźmierz	Ograniczenie uciążliwości akustycznej głównych ciągów komunikacyjnych na terenie Gminy Kaźmierz	Przebudowa dróg gminnych i powiatowych	Gmina Kaźmierz / Zarząd Dróg Powiatowych	Nieotrzymanie dofinansowania ze środków zewnętrznych
	Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców	Rozwój i promocja ścieżek rowerowych	Tworzenie i utrzymywanie pasów zieleni wzdłuż ciągów komunikacyjnych Budowa z masy bitumicznej pieszo - jezdni (ok. 280 mb) przy ul. Szamotulskiej Budowa ciągu pieszo – rowerowego do Radzyn (ok. 350 mb)	Gmina Kaźmierz / Gmina Kaźmierz	Brak miejsca w pasie drogowym na lokalizację zadrzewień
Pole elektro- magnetyczne	Minimalizacja oddziaływania źródeł pól elektromagnetycznych na zdrowie człowieka	Kształtowanie postawy proekologicznej mieszkańców gminy	Budowa ścieżek rekreacyjno - edukacyjnych	Nadleśnictwo Pniewy / Stowarzyszenie „Kaźmierz” / Gmina Kaźmierz	Brak środków finansowych na realizację zadania, własności gruntów
	Gospodarowanie wodami	Poprawa jakości wód powierzchniowych i ochrona zasobów i jakości wód podziemnych	Kształtowanie postawy proekologicznej mieszkańców gminy	Prowadzenie edukacji ekologicznej	Gmina Kaźmierz / Placówki oświatowe
		Ochrona zasobów i jakości wód podziemnych i powierzchniowych	Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa o źródłach i stopniu oddziaływania pól elektromagnetycznych		WIOŚ, Wojewoda Wielkopolski, Marszałek Województwa Wielkopolskiego, Gmina Kaźmierz
Gospodarowanie wodami		Konserwacja systemu melioracyjnych	Monitoring wód powierzchniowych i podziemnych	WIOŚ, Państwowy Instytut Geologiczny, RZGW	
		Ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód	Bieżąca konserwacja systemu melioracyjnego Budowa szczelnych zbiorników bezodpływowych w gospodarstwach domowych oraz szczelnych zbiorników	Spółki wodne, właściciele gruntów, Właściciele nieruchomości	Brak środków finansowych

*Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kaźmierz
na lata 2017 – 2020 z perspektywą do 2024 r.*

			na gnojowicę/gnojówkę i płyt obornikowych w gospodarstwach rolnych			nawyki i przyzwyczajenia pewnej grupy mieszkańców / ograniczone możliwości kontroli na poszczególnych nieruchomościach
			Kontrole w zakresie prawidłowego odprowadzania ścieków z gospodarstw domowych		Gmina Kaźmierz/ spółki wodne	
		Ograniczenie spływu nawozów z upraw rolniczych	Zwiększenie świadomości rolników poprzez organizowanie szkoleń i spotkań		Gmina Kaźmierz/ WODR/AR/IMR	
	Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa	Kształtowanie postawy proekologicznej mieszkańców gminy	Edukacja w zakresie oszczędzania wody		Gmina Kaźmierz/ placówki oświatowe/ organizacje pozarządowe	
Gospodarka wodno-ściekowa	Rozwój systemów wodociągowych i kanalizacyjnych	Zapewnienie mieszkańcom wody pitnej o odpowiedniej jakości	Rozbudowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Kaźmierz		Gmina Kaźmierz / Zakład Usług Komunalnych	Brak środków finansowych
			Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Witkowicach/Bytyniu		Gmina Kaźmierz	Nieotrzymanie dofinansowania ze środków zewnętrznych
			Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Młodasku		Gmina Kaźmierz	Nieotrzymanie dofinansowania ze środków zewnętrznych
		Rozwój oraz modernizacja systemów kanalizacyjnych	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Chlewiskach		Gmina Kaźmierz	
		Kontrole w zakresie prawidłowego odprowadzania ścieków z gospodarstw domowych i kontrole szczelności zbiorników bezodpływowych				

**Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kaźmierz
na lata 2017 – 2020 z perspektywą do 2024 r.**

	Ochrona zasobów wód podziemnych	Ograniczenie ilości ścieków nieoczyszczonych odprowadzanych do wód lub ziemi	Ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Kaźmierz	
Zasoby geologiczne	Ochrona zasobów geologicznych i racjonalne gospodarowanie złóżami	Właściwe zagospodarowanie zasobów geologicznych			
		Działania naprawcze	Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych oraz likwidacja nielegalnej eksploatacji kopalin	Właściciele gruntów/ Gmina Kaźmierz/ Okręgowy Urząd Górniczy w Poznaniu	
Gleby	Ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją rolniczą	Monitoring gleb	Monitoring jakości gleby, zawartości makroelementów oraz weryfikowanie przydatności rolniczej gleb	Właściciele gruntów/ Gmina Kaźmierz	Brak środków finansowych
		Właściwe wykorzystanie gleb	Realizowanie programów rolno – środowiskowych, tzw. zazielenienie	Właściciele gruntów	
Gospodarka odpadami	Poprawa efektywności systemu gospodarowania odpadami	Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami	Prowadzenie edukacji ekologicznej,	ZM CZO SELEKT, Gmina Kaźmierz	
		Uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami	Weryfikacja czy ze wszystkich nieruchomości złożono deklaracje	ZM CZO SELEKT	Brak ewidencji budynków z ich przeznaczeniem
		Osiągnięcie wymaganych poziomów recyklingu i odzysku odpadów oraz ograniczenie składowania odpadów ulegających biodegradacji	Kontrola w zakresie poprawności segregacji, zachęcanie do selektywnego zbierania odpadów komunalnych „u źródła”	ZM CZO SELEKT	
		Zwiększenie edukacji ekologicznej mieszkańców w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami	Edukacja ekologiczna w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami	ZM CZO SELEKT/ Gmina Kaźmierz / placówki oświatowe	Nawyki i przyzwyczajenia mieszkańców

**Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kaźmierz
na lata 2017 – 2020 z perspektywą do 2024 r.**

			w gospodarstwach domowych, informowanie o zmianach w przepisach prawa i wynikających z tego obowiązków		Państwo / NFOŚiGW / WFOŚiGW w Poznaniu/ Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego / Starostwo Powiatowe w Szamotułach / Gmina Kaźmierz / właściele nieruchomości		Brak środków finansowych
			Utworzenie programów dofinansowujących właścicielom nieruchomości usuwanie wyrobów zawierających azbest	Podjęcie działań Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy		Państwo / NFOŚiGW / WFOŚiGW w Poznaniu/ Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego / Starostwo Powiatowe w Szamotułach / Gmina Kaźmierz / ZM CZO SELEKT	Brak środków finansowych / nawyki i przyzwyczajenia właścicieli nieruchomości
			Edukacja ekologiczna / Organizowanie zbiórki „u źródła” odpadów niebezpiecznych	Edukacja w celu wyeliminowania odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych		Państwo / NFOŚiGW / WFOŚiGW w Poznaniu/ Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego / Starostwo Powiatowe w Szamotułach / Gmina Kaźmierz / ZM CZO SELEKT	Brak środków finansowych
			Ochrona i utrzymanie istniejącej zieleni urządzonej	Właściwe gospodarowanie zasobami przyrodniczymi		Gmina Kaźmierz / Zakład Usług Komunalnych	Brak środków finansowych
			Ochrona istniejących obszarów cennych przyrodniczo			Gmina Kaźmierz	Brak środków finansowych
			Wsparanie akcji edukacyjno – informacyjnych	Edukacja ekologiczna		Gmina Kaźmierz / placówki oświatowe	
Zasoby przyrodnicze	Ochrona zasobów przyrodniczych	Poprawa efektywności systemu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi					

**Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kaźmierz
na lata 2017 – 2020 z perspektywą do 2024 r.**

	Promowanie walorów przyrodniczych Gminy Kaźmierz	Wykorzystanie walorów i potencjału przyrodniczego dla zwiększenia atrakcyjności Gminy Kaźmierz	Tworzenie ścieżek edukacyjno – przyrodniczych oraz organizowanie wycieczek i rajdów promujących walory przyrodnicze	Gmina Kaźmierz / Nadleśnictwo Pniewy / Stowarzyszenia z terenu Gminy Kaźmierz	
Zagrożenie poważnymi awariami	Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków	Prowadzenie akcji edukacyjno – informacyjnych dla ogółu społeczeństwa dotyczących zasad postępowania w razie wystąpienia poważnej awarii	Kształtowanie właściwych postaw i zachowań	WIOŚ, Gmina Kaźmierz, Policja, Straż	
		Zapobieganie poważnym awariom oraz eliminacja i minimalizacja skutków w razie ich wystąpienia	Doposażenie wyspecjalizowanych jednostek w odpowiedni sprzęt oraz wspieranie działań jednostek reagowania kryzysowego	Gmina Kaźmierz / Powiat Szamotulski	Ograniczone możliwości finansowe

**Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kaźmierz
na lata 2017 – 2020 z perspektywą do 2024 r.**

Tabela 20. Harmonogram realizacji zadań przewidzianych do realizacji wraz ze wskazaniem źródeł finansowania

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Termin realizacji	Źródła finansowania		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza przez ograniczenie niskiej emisji	Zmniejszenie energochłonności budynków będących w zasobach gminy poprzez ich termomodernizację oraz zmianę systemu ogrzewania na system bardziej efektywny ekologicznie i energooszczędnie	Termomodernizacja budynków będących własnością Gminy Kaźmierz	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne Gminy, środki zewnętrzne, w tym UE, WFOŚiGW, NFOŚiGW		
			Modernizacja sieci ogrzewania CO kotłowni osiedlowej w Kaźmierzu ul. Prusa	2017-2019	Środki własne Gminy, środki zewnętrzne, w tym UE, WFOŚiGW, NFOŚiGW		
			Modernizacja kotłowni w Szkole Podstawowej w Kaźmierzu	2018 - 2019	Środki własne Gminy, środki zewnętrzne, w tym UE,		
			Kształtowanie postawy proekologicznej mieszkańców gminy	Edukacja i promocja działań w zakresie gospodarki niskoemisyjnej	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne Gminy, WIOS-u, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego,	
			Zintensyfikowanie ruchu rowerowego	Budowa z masy bitumicznej pieszo - jezdni (ok. 280 mb) przy ul. Szamotulskiej	2017-2018	Środki własne Gminy	
				Budowa ciągu pieszo – rowerowego do Radzyn (ok. 350 mb)	2017-2018	Środki własne Gminy	
				Przebudowa ul. Sienkiewicza w Kaźmierzu	2017	Środki własne Gminy	
			Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Kształtowanie postawy proekologicznej mieszkańców gminy w zakresie oszczędności energii i stosowania odnawialnych źródeł energii	Gazyfikacja terenu Gminy	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne G. EN GAZ sp. z o.o.
					Montaż pomp ciepła, instalacji fotowoltaicznych, solarnych na budynkach mieszkalnych	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne właścicieli nieruchomości, WFOŚiGW, NFOŚiGW
						Promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024

**Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kaźmierz
na lata 2017 – 2020 z perspektywą do 2024 r.**

	Zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego dla mieszkańców gminy Kaźmierz	Ograniczenie uciążliwości akustycznej głównych ciągów komunikacyjnych na terenie Gminy Kaźmierz	Przebudowa dróg gminnych i powiatowych Tworzenie i utrzymywanie pasów zieleni wzdłuż ciągów komunikacyjnych	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne Gminy i Powiatu
Zagrożenie hałasem	Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców	Rozwój i promocja ścieżek rowerowych	Budowa z masy bitumicznej pieszo - jezdni (ok. 280 mb) przy ul. Szamotulskiej Budowa ciągu pieszo – rowerowego do Radzyn (ok. 350 mb)	2017 - 2018	Środki własne Gminy
		Kształtowanie postawy proekologicznej mieszkańców gminy	Budowa ścieżek rekreacyjno - edukacyjnych	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne Gminy, Lasów Państwowych, Stowarzyszeń z terenu Gminy, organizacji pozarządowych
Pole elektro- magnetyczne	Minimalizacja oddziaływania źródeł pól elektromagnetycznych na zdrowie człowieka	Kształtowanie postawy proekologicznej mieszkańców gminy	Prowadzenie edukacji ekologicznej	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne Gminy, Lasów Państwowych, Stowarzyszeń z terenu Gminy, organizacji pozarządowych
		Kształtowanie postawy proekologicznej mieszkańców gminy	Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa o źródłach i stopniu oddziaływania pól elektromagnetycznych	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne Gminy, WIOŚ-u, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego
Gospodarowanie wodami	Poprawa jakości wód powierzchniowych i ochrona zasobów i jakości wód podziemnych	Ochrona zasobów i jakości wód podziemnych i powierzchniowych	Monitoring wód powierzchniowych i podziemnych	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne Gminy, Powiatu, spółek wodnych z terenu Gminy, WIOŚ, RZGW
		Konserwacja systemu melioracyjnego	Bieżąca konserwacja systemu melioracyjnego	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne Gminy, Powiatu, spółek wodnych z terenu Gminy, RZGW
		Ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód	Budowa szczelnych zbiorników bezodpływowych w gospodarstwach domowych oraz szczelnych zbiorników	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne właścicieli nieruchomości, WFOŚiGW, ARIMR

**Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kaźmierz
na lata 2017 – 2020 z perspektywą do 2024 r.**

Gospodarka wodno-ściekowa	na gnojowicę/gnojówkę i płyt obornikowych w gospodarstwach rolnych	Kontrolę w zakresie prawidłowego odprowadzania ścieków z gospodarstw domowych	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne Gminy, ARIMR	
					Zwiększenie świadomości rolników poprzez organizowanie szkoleń i spotkań
	Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa	Ograniczenie splywu nawozów z upraw rolniczych	Edukacja w zakresie oszczędzania wody	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne Gminy, zarządców sieci wodociągowych, WFOŚiGW, NFOŚiGW
		Kształtowanie postawy proekologicznej mieszkańców gminy		Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne Gminy, zarządców sieci wodociągowych, WFOŚiGW, NFOŚiGW
	Rozwój systemów wodociągowych i kanalizacyjnych	Zapewnienie mieszkańcom wody pitnej o odpowiedniej jakości	Rozbudowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Kaźmierz	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne Gminy, zarządców sieci wodociągowych, WFOŚiGW, NFOŚiGW
		Rozwój oraz modernizacja systemów kanalizacyjnych	Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Witkowicach/Bytyniu	2017 - 2020	Środki własne Gminy, środki zewnętrzne, w tym UE,
			Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Młodasku	2017 - 2020	Środki własne Gminy, środki zewnętrzne, w tym UE,
			Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Chlewiskach	2017 - 2018	Środki własne Gminy, środki zewnętrzne, w tym UE,
	Ochrona zasobów wód podziemnych	Ograniczenie ilości ścieków nieoczyszczonych odprowadzanych do wód lub ziemi	Kontrolę w zakresie prawidłowego odprowadzania ścieków z gospodarstw domowych i kontrole szczelności zbiorników bezodpływowych	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne Gminy, Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego
			Ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne Gminy

**Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kaźmierz
na lata 2017 – 2020 z perspektywą do 2024 r.**

Zasoby geologiczne	Ochrona zasobów geologicznych i racjonalne gospodarowanie złożami	Właściwe zagospodarowanie zasobów geologicznych	Działania administracyjne mające na celu właściwe gospodarowanie przestrzenią	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne Gminy i właścicieli gruntów
		Działania naprawcze	Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych oraz likwidacja nielegalnej eksploatacji kopalin	Bezwzględnie w przypadku stwierdzenia takiej konieczności	Środki własne Gminy, właścicieli gruntów, WIOŚ-u, WFOŚiGW
Gleby	Ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją rolniczą	Monitoring gleb	Monitoring jakości gleby, zawartości makroelementów oraz weryfikowanie przydatności rolniczej gleb	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne Gminy, właścicieli gruntów
		Właściwe wykorzystanie gleb	Realizowanie programów rolno – srodowiskowych, tzw. zazielenienie	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne Gminy, właścicieli gruntów
Gospodarka odpadami		Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami	Prowadzenie edukacji ekologicznej,	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne Gminy, ZM CZO SELEKT, środki zewnętrzne
		Uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami	Weryfikacja czy ze wszystkich nieruchomości złożono deklaracje	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne ZM CZO SELEKT
		Osiągnięcie wymaganych poziomów recyklingu i odzysku odpadów oraz ograniczenie składowania odpadów ulegających biodegradacji	Kontrola w zakresie poprawności segregacji, zachęcanie do selektywnego zbierania odpadów komunalnych „u źródła”	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne ZM CZO SELEKT
		Zwiększenie edukacji ekologicznej mieszkańców w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi	Edukacja ekologiczna w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami w gospodarstwach domowych, informowanie o zmianach w przepisach prawa i wynikających z tego obowiązków	Zadanie ciągłe na lata 2017 - 2024	Środki własne ZM CZO SELEKT, Gminy, zewnętrzne

6 EDUKACJA EKOLOGICZNA

Edukacja ekologiczna to koncepcja kształcenia i wychowywania społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego zgodnie z hasłem „myśleć globalnie – działać lokalnie”. Istotne jest łączenie wiedzy przyrodniczej z humanistyczną oraz z działaniami praktycznymi.

Podstawowym celem edukacji ekologicznej jest upowszechnianie idei ekorozwoju we wszystkich sferach życia oraz wdrożenie edukacji ekologicznej jako edukacji korzystającej z różnych dziedzin nauki i poruszającej różne aspekty życia społecznego. Głównymi problemami i zagrożeniami w dziedzinie edukacji ekologicznej są zbyt niski poziom edukacji starszych grup społeczeństwa, między innymi brak świadomości mieszkańców o zagrożeniu powstającym przy spalaniu w domowych piecach odpadów (zwłaszcza opakowań z tworzyw sztucznych) oraz o zagrożeniu dla jakości wód powierzchniowych i podziemnych przez nieszczelne szamba i gnojowniki, bądź odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków do rowów i cieków. Problemem jest niedobór środków finansowych oraz niewielka wiedza społeczeństwa w zakresie problematyki ochrony środowiska, w tym nieznanomość obowiązujących przepisów prawnych i rozwiązywania problemów ekologicznych.

Niejednokrotnie trudno wytłumaczyć mieszkańcom jaki wpływ na stan i jakość środowiska mają zachowania poszczególnych osób, rodzin i grup społecznych jak również ich przyzwyczajenia, styl życia oraz sposoby wypoczynku. Dlatego istotnym jest edukowanie wszystkich bez wyjątku, a szczególnie najmłodszych którzy będą skutecznie przekazywać wzorce zachowań proekologicznych. Istotne jest znalezienie odpowiednich środków przekazu tak, aby w jak najprostszy i najskuteczniejszy sposób przekazywać informację ekologiczną.

7 SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

7.1 Źródła finansowania

Specyfika polskiego systemu finansowania ochrony środowiska polega na kierunkowym, ściśle określonym wydatkowaniu środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska na działania w sferze rozwoju zrównoważonego. W ten sposób realizowana jest w Polsce zasada „zanieczyszczający płaci”, a uzyskane dzięki temu środki, przekazywane są na inwestycje ograniczające zanieczyszczenie środowiska. Wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i kar pieniężnych za przekroczenie lub naruszenie warunków korzystania ze środowiska stanowią przychody NFOŚiGW, WFOŚiGW oraz dochody budżetów powiatów i gmin. Dodatkowo zadania związane z ochroną środowiska współfinansowane są ze środków budżetu państwa, m.in. zadania związane z gospodarką wodną realizowane przez regionalne zarządy gospodarki wodnej. Inwestycje związane z ochroną środowiska wspierane są również ze środków zewnętrznych. Do tych będących w dyspozycji Ministra Środowiska są to fundusze unijne w ramach polityki spójności UE (Fundusze Spójności oraz Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego), a także fundusze tzw. „norweskie” (Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego). Natomiast te nie będące w dyspozycji Ministra Środowiska to m.in. inwestycje na terenach wiejskich realizowane w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW), lokalne inwestycje wspierane w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO) zarządzanych przez samorządy województw, inwestycje dotyczące efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii wspierane z funduszy unijnych w dyspozycji Ministra Energii, inwestycje wspierane w ramach Instrumentu LIFE zarządzanym bezpośrednio przez Komisję Europejską.

7.1.1 Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Głównym źródłem funduszy na ochronę środowiska jest Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020. Jest to największy program finansowany z Funduszy Europejskich nie tylko w Polsce, ale i w Unii Europejskiej. Główne obszary, na które zostaną przekazane środki to: gospodarka niskoemisyjna, ochrona środowiska,

przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu, transport i bezpieczeństwo energetyczne oraz ochrona zdrowia i dziedzictwo kulturowe.

7.1.2 Regionalny Program Operacyjny Województwa Wielkopolskiego

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny to instrument realizujący zadania zmierzające do osiągnięcia spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej UE przez inteligentny i zrównoważony rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu.

Osie priorytetowe powiązane z inwestycjami w ochronie środowiska to:

1) Oś priorytetowa 3. Energia

- Działanie 3.1. Wytwarzanie i dystrybucja energii ze źródeł odnawialnych
- Działanie 3.2. Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym
- Działanie 3.3. Wspieranie strategii niskoemisyjnych w tym mobilność miejska

2) Oś priorytetowa 4. Środowisko

- Działanie 4.1. Zapobieganie, likwidacja skutków klęsk żywiołowych i awarii środowiskowych
- Działanie 4.2. Gospodarka odpadami
- Działanie 4.3. Gospodarka wodno – ściekowa
- Działanie 4.4. Zachowani, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
- Działanie 4.5. Ochrona przyrody

3) Oś priorytetowa 5. Transport

- Działanie 5.1. Infrastruktura drogowa regionu
- Działanie 5.2. Transport kolejowy

4) Oś priorytetowa 9. Infrastruktura dla kapitału ludzkiego

- Działanie 9.2. Rewitalizacja obszarów problemowych
- Działanie 9.3. Inwestowanie w rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej

7.1.3 LIFE

LIFE jest jedynym instrumentem finansowym UE koncentrującym się na współfinansowaniu projektów w dziedzinie ochrony środowiska. Celem Programu jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska,

realizacja polityki ochrony środowiska oraz identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących ochrony środowiska. Funkcję krajowego punktu kontaktowego dla Programu będzie pełni NFOŚiGW, a Ministerstwo Środowiska nadzoruje NFOŚiGW w realizacji ww. zadań.

O dofinansowanie mogą ubiegać się podmioty zarejestrowane na obszarze UE, a beneficjenci z Polski oprócz dofinansowania z LIFE mogą uzyskać dodatkowe wsparcie finansowe ze środków NFOŚiGW.

7.1.4 Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odgrywa wiodącą rolę w systemie finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej w Polsce finansując lub współfinansując przedsięwzięcia proekologiczne ze środków własnych, będących w jego dyspozycji lub obsługiwanych przez niego środków europejskich. Projekty dofinansowywane ze środków zagranicznych lub ze środków NFOŚiGW służą osiągnięciu efektów ekologicznych wynikających z międzynarodowych zobowiązań Polski.

Wsparciem dla NFOŚiGW w roli Instytucji Wspierającej (IW) dla PO LiŚ 2014 - 2020 w odniesieniu do projektów z zakresu gospodarki wodno – ściekowej oraz gospodarki odpadami poprzez szkolenia, wsparcie merytoryczne beneficjentów (przygotowanie wniosku o dofinansowanie) oraz przeprowadzenie kontroli na miejscu realizacji projektów są Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska.

Jednostki te współpracują na podstawie Wspólnej Strategii Działania Narodowego Funduszu i Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2017 – 2020. Celem generalnym systemu Funduszy jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku przy pełnym oraz zgodnym z zasadami zrównoważonego rozwoju wykorzystaniu środków pochodzących z Unii Europejskiej na ochronę środowiska i gospodarkę wodną.

7.1.5 Bank Ochrony Środowiska

Bank – realizując proekologiczną misję – zobowiązuje się do ciągłego minimalizowania negatywnego wpływu na środowisko naturalne. Prowadzi kompleksowe działania, mające na celu wypełnianie założeń polityki środowiskowej.

Jednostki samorządowe, osoby fizyczne i prawne mogą korzystać z dotacji i preferencyjnych kredytów oferowanych oraz finansowanych ze środków BOŚ.

7.2 System Realizacji Programu Ochrony Środowiska

Warunkiem realizacji POŚ jest ustalenie systemu zarządzania tym Programem. Zarządzanie środowiskiem odbywa się zarówno na szczeblu gminnym, powiatowym jak i wojewódzkim oraz centralnym. Wynika to z obowiązujących aktów prawnych, m.in. Prawo ochrony środowiska, ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym, ustawa o ochronie przyrody, ustawa o odpadach, ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminie. Działania będące elementem zarządzania środowiskiem można sklasyfikować następująco:

a) instrumenty prawne, którymi są ustawy określające narzędzia prawne wykorzystywane do realizacji zadań w dziedzinie ochrony środowiska oraz nakładające obowiązki w tym zakresie. Na szczeblu gminnym są to:

- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które są podstawowym i prewencyjnym instrumentem ochrony środowiska w gminie, a jako akt prawa miejscowego uwzględniają potrzeby ochrony środowiska w myśl zasady zrównoważonego rozwoju,
- akty prawa miejscowego, którymi są uchwały Rady Gminy, np. ustanawiające formy indywidualnej ochrony przyrody,
- decyzje administracyjne, m.in. decyzje ustalające lokalizację inwestycji celu publicznego lub warunki zabudowy, zezwolenia na usuwanie drzew i krzewów, zezwolenie na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych, opłaty i kary.

Obecnie, ze względu na obowiązek jego prowadzenia, również monitoring środowiska stał się instrumentem prawnym. Prowadzony jest zarówno jako badania jakości

środowiska, jak też w odniesieniu do ilości zasobów środowiska. Obowiązek prowadzenia monitoringu ciąży na Inspekcji Ochrony Środowiska.

b) instrumenty finansowe , do których zaliczamy:

- opłaty za korzystanie ze środowiska – za emisje zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub ziemi, za składowanie odpadów, za powierzchnie z której odprowadzane są ścieki,
- administracyjne kary pieniężne,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska,

c) instrumenty społeczne, którymi są:

- dostęp do informacji o środowisku
- komunikacja społeczna oraz udział społeczeństwa w sprawach związanych z ochroną środowiska: system konsultacji i debat publicznych,
- edukacja ekologiczna społeczna,
- współpraca i budowanie partnerstwa pomiędzy samorządem a społeczeństwem oraz pomiędzy powiatowymi i gminnymi służbami ochrony środowiska, instytucjami naukowymi, organizacjami społecznymi

d) instrumenty strukturalne to głównie programy i opracowania o charakterze strategicznym i planistycznym. Dokumenty te określają główne cele i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska.

7.3 Monitorowanie Programu Ochrony Środowiska

Podstawą oceny efektywności wdrażania POŚ jest prowadzenie monitoringu, na podstawie którego można ocenić, czy stan środowiska ulega poprawie czy pogorszeniu. Monitoring jest narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem. Dostarcza on informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska.

Aby móc skutecznie i przejrzystie prowadzić monitoring, a w przypadku nie osiągnięcia zaplanowanych zamierzeń móc dokonać analizy sytuacji i poznać jej przyczyny proponuje się przyjąć następujące wskaźniki (należy pamiętać, że lista ta nie jest wyczerpująca i może być modyfikowana):

*Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kaźmierz
na lata 2017 – 2020 z perspektywą do 2024 r.*

Lp.	Wskaźnik monitorowania stanu środowiska	Jednostka	Oczekiwany kierunek
Klimat i jakość powietrza			
1.	Klasa jakości powietrza według oceny rocznej WIOŚ: pył PM10, SO ₂ , NO ₂ , Pb, O ₃ , CO, benzen, B(a)P, As, Cd, Ni	klasa jakości powietrza	rosnący
2.	Budynki podłączone do sieci gazowej	liczba budynków	rosnący
3.	Infrastruktura techniczna wykorzystująca odnawialne źródła energii	liczba budynków/liczba lamp/moc źródła światła	rosnący
Pola energetyczne			
1.	Wynik pomiaru przez WIOŚ poziomu pól elektromagnetycznych	V/m	malejący
Hałas			
1.	Długość nowo wybudowanych dróg	km/m	rosnący
2.	Długość zmodernizowanych dróg	km/m	rosnący
Gospodarowanie wodami			
1.	Stan jakości wód podziemnych	klasa czystości	rosnący
2.	Stan jakości wód powierzchniowych	klasa czystości	rosnący
Gospodarka wodno - ściekowa			
1.	Stopień zdowociągowania	% w skali gminy/ liczba budynków włączona do sieci/długość sieci	rosnący
2.	Zużycie wody w gospodarstwach domowych	dam ³ /rok, m ³ /rok/mieszkańca	malejący
3.	Stopień skanalizowania	% w skali gminy/ liczba budynków włączonych do sieci/długość sieci	rosnący
4.	Liczba zbiorników bezodpływowych	szt.	malejący
5.	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	rosnący
Zasoby geologiczne			
1.	Powierzchnia wymagająca rekultywacji	ha/m ²	
2.	Powierzchnia złóż udokumentowanych	ha/m ² /m ³	
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów			
1.	Ilość odbieranych odpadów zmieszanych	Mg/ Mg/mieszkańca	rosnący
2.	Osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji	%	malejący

**Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kaźmierz
na lata 2017 – 2020 z perspektywą do 2024 r.**

	przekazywanych do składowania (dla całego ZM CZO SELEKT lub dla Gminy Kaźmierz)		
3.	Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła (dla całego ZM CZO SELEKT lub dla Gminy Kaźmierz)	%	rosnący
4.	Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych (dla całego ZM CZO SELEKT lub dla Gminy Kaźmierz)	%	rosnący
Zasoby przyrodnicze			
1.	Powierzchnia lasów	%/ha	stały/rosnący
2.	Formy ochrony przyrody	szt./m ² /ha	stały/rosnący
3.	Powierzchnia terenów zieleni (np. parki, zieleńce, zieleń uliczna)	m ² /ha	stały/rosnący
Zagrożenie poważnymi awariami			
1.	Rodzaje i liczba zdarzeń (np. ilość interwencji stacji ratownictwa chemicznego w gminie/powiecie) mogących spowodować nadzwyczajne zagrożenia środowiska	wskaźnik opisowy/ szt.	stały/malejący

8 SPIS TABEL.

<i>Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD (stan na dzień 31.12.2015 r.) .....</i>	<i>10</i>
<i>Tabela 2. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanawianych w celach ochrony zdrowia... 17</i>	
<i>Tabela 3. Struktura sieci gazowej w rozbiciu na średnice na terenie Gminy Kaźmierz .....</i>	<i>18</i>
<i>Tabela 4. Liczba przyłączy gazowych na terenie Gminy Kaźmierz .....</i>	<i>18</i>
<i>Tabela 5. Struktura wydobycia gazu podgrupy Lw ze złoża Młodasko w latach 2010 – 2012....</i>	<i>19</i>
<i>Tabela 6. Struktura sprzedaży gazu ze złoża Młodasko .....</i>	<i>19</i>
<i>Tabela 7. Struktura odbiorców gazu ziemnego w latach 2010 – 2012 .....</i>	<i>19</i>
<i>Tabela 8. Struktura zużycia gazu ziemnego w ostatnich latach .....</i>	<i>19</i>
<i>Tabela 9. Informacje o zapotrzebowaniu na ciepło i zużyciu paliw przez odbiorców sieci ciepłych w gminie w 2012 r. ....</i>	<i>21</i>
<i>Tabela 10. Informacje o odbiorcach przyłączonych do sieci ciepłych w gminie w 2012 r. ....</i>	<i>21</i>
<i>Tabela 11. Zestawienie długości sieci ciepłych w gminie w 2012 r. ....</i>	<i>21</i>
<i>Tabela 12. Średnie wieloletnie wartości miesięczne całkowitego promieniowania słonecznego na płaszczyznę pochyloną w kierunku południowym pod kątami 0°, 45°, 90° w [kWh/m²] dla Gminy Kaźmierz wg PN-B-02025 .....</i>	<i>23</i>
<i>Tabela 13. Struktura sieci elektroenergetycznej na terenie Gminy Kaźmierz według napięć i typu. Stan na dzień 31.12.2012r. ....</i>	<i>27</i>
<i>Tabela 14. Klasyfikacja wód powierzchniowych .....</i>	<i>32</i>
<i>Tabela 15. Ważniejsze źródła zanieczyszczenia wód powierzchniowych – oczyszczalnie .....</i>	<i>33</i>
<i>Tabela 16. Ujęcia wód podziemnych .....</i>	<i>34</i>
<i>Tabela 17. Pomniki przyrody zlokalizowane na terenie Gm. Kaźmierz .....</i>	<i>47</i>
<i>Tabela 18. Parki zabytkowe na terenie Gminy Kaźmierz .....</i>	<i>51</i>
<i>Tabela 19. Cele, kierunki interwencji i zadania przewidziane do realizacji w poszczególnych obszarach interwencji .....</i>	<i>66</i>
<i>Tabela 20. Harmonogram realizacji zadań przewidzianych do realizacji wraz ze wskazaniem źródła finansowania .....</i>	<i>72</i>

9 SPIS RYCIN.

<i>Rycina 1. Mapa ścieżki rekreacyjno – edukacyjnej „Dolina Samy” .....</i>	<i>12</i>
<i>Rycina 2. Mapa szlaków aktywności fizycznej .....</i>	<i>13</i>
<i>Rycina 3. Średnioroczne sumy napromieniowania słonecznego całkowitego padającego na jednostkę powierzchni poziomej w MJ/m² .....</i>	<i>22</i>
<i>Rycina 4. Roczna liczba godzin czasu promieniowania słonecznego (uśłonecznienie) .....</i>	<i>23</i>
<i>Rycina 5. Energia wiatru w kWh/m² na wysokości 30 m nad poziomem gruntu .....</i>	<i>23</i>
<i>Rycina 6. Mapa wód geotermalnych .....</i>	<i>25</i>
<i>Rycina 7. Mapa zasięgu złóż kopaliny WODY TERMALNE złoża TARNOWO PODGÓRNE GT-1 .....</i>	<i>26</i>
<i>Rycina 8. Struktury geomorfologiczne – fragment .....</i>	<i>41</i>
<i>Rycina 9. Elementy krajobrazu przyrodniczo – kulturowego .....</i>	<i>46</i>
<i>Rycina 10. Obszary Natura 2000 – Grądy Bytyńskie .....</i>	<i>50</i>

10 ŹRÓDŁA DANYCH

10.1 Akty prawne

1. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2017 r. Prawo ochrony środowiska (tj. z 2017 r. poz. 519)
2. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 21 ze zm.)
3. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (tj. Dz. U. z 2016 poz. 1987 ze zm.)
4. Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tj. Dz. U. z 2016 poz. 250 ze zm.)
5. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 353 ze zm.)
6. Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 383 ze zm.)
7. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 ze zm.)
8. Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 328)
9. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia (Dz.U. z 20120 r. Nr 130 poz. 880)
10. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpieli (Dz.U. z 2016 r. poz. 1602)
11. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jakości jednolitych wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz.U. z 2016 r. poz. 1187)
12. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2015 r. poz. 1989)
13. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U. z 2014 r. poz. 1800)

14. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (tj. Dz.U. z 2014 r. poz. 112)

10.2 Spis literatury

1. Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, Ministerstwo Środowiska, wrzesień 2015 r.
2. Światowy Program Rozwoju Zrównoważonego „Agenda 21 (1992 r.)
3. Protokół z Kioto w sprawie zmian klimatu (1997 r.)
4. Strategia Europa 2022
5. Polityka energetyczna Polski do roku 2030 (M.P. z 2010 nr 2 poz. 11)
6. Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego do roku 2020
7. Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020
8. Program Ochrony Środowiska dla powiatu szamotulskiego
9. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kaźmierz
10. Program Rozwoju Gminy Kaźmierz na lata 2014 – 2020
11. Raporty i informacje o stanie środowiska Województwa Wielkopolskiego i Powiatu Szamotulskiego, WIOŚ Poznań
12. Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi za rok 2014, ZM CZO SELEKT
13. Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi za rok 2015, ZM CZO SELEKT

10.3 Strony internetowe

<http://geoportal.pgi.gov.pl>
<http://crfop.gdos.gov.pl>
<http://natura2000.gdos.gov.pl>
<http://www.energiaisrodowisko.pl/>
<http://www.builddesk.pl/edukacja/zrodla-energi/energia+geotermalna>
<http://stat.gov.pl/>
<http://poznan.wios.gov.pl>
<http://www.wfosgw.poznan.pl/>
<http://selekt.czempin.pl>